

DÜAK 2035 eelnõu

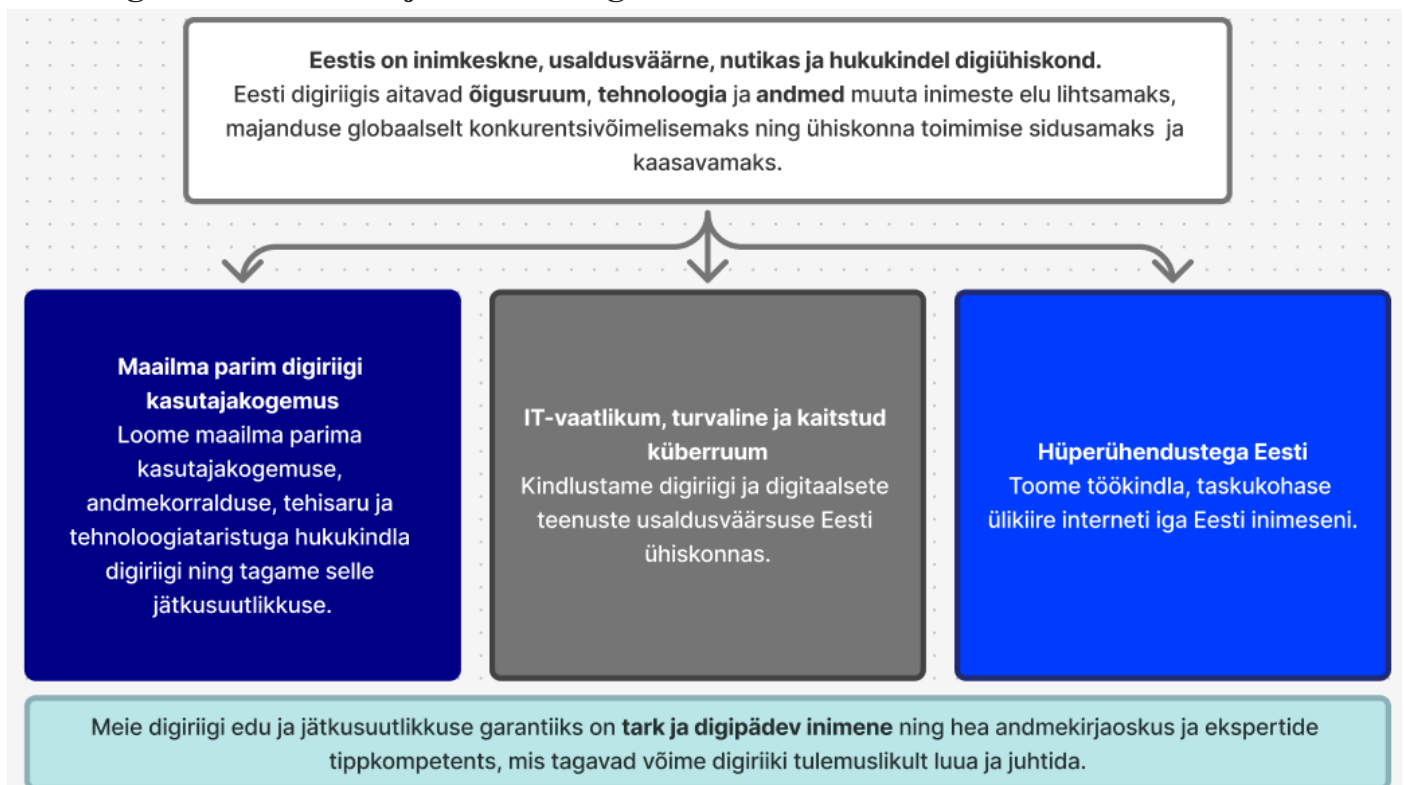
Keeletoimetatud, eelnõu seisuga 05.12.2025

Eesti digiühiskonna arengukava 2035

Eesti digiühiskonna arengukava 2035 (DÜAK) on teejuht Eesti digiriigi arendamiseks ja juhtimiseks tehnoloogiliste murrangute ning geopoliitiliste ja majanduslike väljakutsete ajastul. Arengukava toetab riikliku strateegia „Eesti 2035“ sihte ja eesmärke, ennekõike tõhustades riigivalitsemist ning edendades majanduse konkurentsivõimet.

Digiühiskonna arengukava, mis loodi 2021. aastal ja mida uuendati 2025. aastal, seab raamistiku eesmärkidele ning tegevustele selle visiooni saavutamiseks ja tulemuste tagamiseks.

Eesti digiühiskonna üld- ja alaeesmärgid 2035. aastaks

Praegune kontekst: murrang ja vastasseis

Alates 2021. aastast oleme elanud ajajärgus, mida iseloomustab järjest süvenev geopoliitiline ja tehnoloogiline konkurents. Selles nõudlikus olukorras vajavad Eesti digiriigi strateegilised eesmärgid kohandamist ja fookus radikaalset teravdamist. Meie tegevuskeskkonda kujundavad neli vääramatut jõudu:

1. Globaalne tegumiskonkurents, andmepõhisus ja tehisaru üldkasutatavus. Tehisaru on muutunud üldotstarbeliseks tehnoloogiaks, mis sunnib meid uuesti defineerima kõiki majandussektoreid. Tehisaru loob väärtust alles koos kvaliteetsete, taaskasutatavate ja turvaliselt hallatud andmetega. Siseneme kiiresti tegumite (ingl *agentic AI*) ajastusse, kus riigivalitsemise järgmine paradigma tugineb automatiseeritud protsessidele ja nn virtuaalsetele agenditele, mis kasutavad reaalaajas andmeid, et tegutseda inimese ja riigi nimel. *Riigiteenuste tulevik ei ole enam päringupõhine, vaid agentne ja ennetav. Andmepõhised agendid võtavad enda kanda proaktiivse rolli: nad tuvastavad õigused, eeltäidavad otsused ja juhivad asutusteülest suhtlust, tehes reaalaajas tarku järeldusi nii andmekogude, tekstide kui ka sensorinfo põhjal.* See võimaldab omakorda pretseedendit väärtusloomet, kuid eeldab, et andmed on masinloetavad, standarditud ja taaskasutatavad. Samal ajal muudab tehnoloogia (kvanttehnoloogia, krüptograafia, biotehnoloogia, sünteetilised andmed) haldamise eksponentsiaalselt keerukamaks, nõudes laiapõhjalist teadlikkust uute tehnoloogiate võimalustest ja riskidest ning suveräänset arvutusvõimsust.

2. Aktiivne geopoliitiline vastasseis. Tehnoloogia ja tarneahelad on muutunud globaalse võimuvõitluse peamiseks areeniks. Autokraatlikud režiimid kasutavad tehnoloogiat strateegilise relvana, rünnates sihipäraselt Eesti digiriigi vundamenti ja meie

sõltuvust digiteenustest. Küberründed ja pahategumite (ingl *rogue agents*) võimendatud desinformatsioon on nii Eesti kui ka meie rahvusvaheliste liitlaste igapäevane reaalsus. *Digiriigi toimepidevus, turvaline andmehaldus ja küberturvalisus ei ole enam tehniline haldusküsimus, vaid riikliku ellujäämise eeltingimus.* Eesti peab suutma tagada suveräänse arvutusvõimsuse, turvalise andmetaristu ja võime panna vastu hübriidrännakutele.

3. Majanduse digitaalne lõhe ja vähearenenud andmemajandus. Vastuolu meie maailmatasemel IKT- ja idusektori ning vähedigitaalse traditsioonilise majanduse vahel on muutunud akuutseks haavatavuseks. Ettevõtted ei kasuta süsteemselt andmeid ega tehisaru, mis võimaldaksid parimaid teenuseid pakkuda ning otsuseid teha. *Tehisaru ajastul võidavad riigid, kes rakendavad nutikaid lahendusi kogu majanduses, mitte üksnes tehnoloogiaettevõtteid.* Riigi ja erasektori koostöö fookus peab laienema idufirmade toetamiselt kogu majanduse digitaliseerimisele ning andmetöötlus- ja tehisaru võimete parandamisele. Ainult nii tekib laiapõhjaline andmemajandus, mis toetab Eesti rahvusvahelist konkurentsivõimet.

4. Avaliku sektori teenuste killustatus. Eesti kui digiliidri peamine siseriiklik pidur on IKT-teenuste krooniline killustatus. *Tuleviku proaktiivne riik nõuab platvormipõhist lähenemist ja radikaalset koostalitlust, mida toetavad andmete väärindamine, privaatsuskaitse ning taaskasutatavad tarkvaralahendused ja komponendid.* Praegused dubleerivad andmekorjed ja erilahendused on ressursikulu ja julgeolekurisk.

Kuidas edasi?

Eesti rahvusvaheline maine silmapaistva ja pika kogemusega digiliidrina seab meile suured ootused, kuid selline maine hajub kiiresti, kui Eesti ei juhi järgmist murrangut digitaalses riigijuhtimises. Tulevikku vaataval Eestil on ainulaadne võimalus olla globaalne eestvedaja tehisaru lahenduste kasutuselevõtul ning Euroopa digikukru ja privaatsuskaitsetehnoloogiate, eriti andmekorralduse ja tehisaru eetilise ja turvalise rakendamise debatis nii lähiregioonis, Euroopa Liidus kui ka globaalselt. Sealhulgas oleme meie lähimate liitlaste, nagu näiteks Ukraina võtmepartnerid avaliku sektori, küberkaitse ning digivõimete ajakohastamisel ja arendamisel.

Põhimõtted

Tegevustes digiühiskonna arendusteeconnal aastani 2035 juhindume selgetest ja kindlatest põhimõtetest, mis on järgnevad.

Inimkeskus ja põhiõigused	Kaitseme põhiõigusi, tagame läbipaistva andmetöötluse ja võrdse ligipääsu digiteenustele ühiskonna kõigile liikmetele.	Pidev uuendusmeelsus	Otsime alati tõhusamaid lahendusi ja julgeme nutikalt katsetada.
Eesti keel ja kultuur	Tagame eesti keele ja kultuuri elujõu digiruumis, sealhulgas globaalsetes tehisarulahendustes.	Roheline fookus	Tagame digitehnoloogia ja -itaristu keskkonnasäästlikkuse ning rakendame digilahendusi kliima- ja keskkonnamärgide saavutamiseks.
Usaldus ja ennetus	Juhime riske läbipaistvalt, eelistades ennetust tagajärgedele.	Katkematu toimepidevus	Tagame digitaristu ja -teenuste töökindluse ka kõige keerulisemates oludes.
Tehnoloogianeutraalsus	Keskendume parimale tulemusele, eelistades avatud standardeid ja innovatsiooni.	Kaasav IKT-sektor	Suurendame IKT-sektori mitmekesisust, kaasates aktiivselt nii noori, eakaid, naisi kui ka erivajadustega inimesi.
Nutikas koostöö	Ehitame digiühiskonda sektoriülese ja toetame Eesti digi-innovatsiooni rahvusvahelist eksporti.	Elukestev digipädevus	Väärtustame digi- ja andmeoskusi kui tehisaru ajastu ja küberjulgeoleku tagatist.

Alaeesmärk 1. Maailma parim digiriigi kasutajakogemus

Eesti on inimkeskne, usaldusväärne, nutikas ja hukukindel digiühiskond, mis töötab sujuvalt ja tõhusalt. Meie eesmärk on **olla jätkuvalt maailmas digiarengu liider**, tuginedes kvaliteetsetele ja kättesaadavatele andmetele, kindlale õigusruumile, turvalistele platvormidele, tugevale kompetentsile ja rahvusvahelisele koostööle. Selle eesmärgi saavutamiseks seame järgmised võtmesuunad:

1. Personaalne riik ja kasutajakesksed teenused

✓ Eestis toimivad proaktiivsed ja terviklikud teenused, mis jõuavad inimeseni automaatselt ja õigel hetkel, ühendades riigi, KOV-ide ja erasektori võimed. Selleks:

- arendame üleriigilist disainisüsteemi ja keskseid tööriistu, mis loovad ühtse kasutajakogemuse ja tagavad ligipääsetavuse, kaotavad arenduste dubleerimise ning kiirendavad innovatsiooni. Kehtestame ühtse teenuste standardi ja metoodika teenustega rahulolu mõõtmiseks;
- lähtume kasutajakeskse visiooni rakendamisel „Personaalse riigi valges raamatus“ toodud põhimõtetest.

2. Andmepõhine ühiskond ja tehisaru

✓ Eesti rakendab andmeid ja tehisaru inimkeskselt, turvaliselt ja nutikalt kõigis sektorites ja eluvaldkondades. Selleks:

- **paneme andmed tööle ja loome tulevikukindla andmemajanduse.** Tõhustame andmehaldust ja andmete taaskasutust, et vähendada halduskoormust, vältida dubleerimist ja luua uusi innovatsioonivõimalusi ettevõtetele, teadusele ja avalikule sektorile;
- **võtame tehisintellekti kasutusele Eesti igas nurgas.** Rakendame tehisaru ja tegumeid laialdaselt avalikus ja erasektoris, et suurendada tootlikkust ning pakkuda personaalsemaid ja lisandväärtust loovaid teenuseid (siht kasvatada majandust > 8% aastas). Tagame suveräänse arvutusvõimsuse ja suuname investeringuid suurte keelemudelite arendamisse, et tagada eesti keele ja kultuuri püsimine tehisaru ajastul;
- **lähtume põhimõttest „inimese heaks“.** Tagame, et andmekorraldus ja tehisaru kasutus on inimkeskne ja usaldusväärne. Looime läbipaistva regulatiivse ja tehnoloogilise raamistiku (sh tehisaru katsetuskeskkonna), mis võimaldab turvalist innovatsiooni, kaitseb inimeste õigusi digiriigis ja annab neile kontrolli oma andmete üle. Tagame, et kõigil inimestel on elementaarne andme- ja tehisarukirjaoskus;
- lähtume tehisaru, andmete ja tegumite arendamisel „Andmete ja tehisintellekti valges raamatus“ toodud põhimõtetest ning suundadest.

3. Töökindlad digiriigi teenused ja platvormid

✓ Eesti digiriigi kesksete komponentide (sh eID, X-tee, riigiportaal) töökindlus, turvalisus ja toimepidevus on tagatud ka kriisilukordades. Selleks:

- koondame IKT-ressursse, vältime dubleerimist ja rakendame strateegiliselt pilvelahendusi;
- arendame eesti.ee ja Eesti äpi peamisteks, mugavateks digivärvateks, mis võimaldavad nii eraisikutel kui ka ettevõtetel saada teavitusi ja riigiga sujuvalt suhelda;
- juurutame EUDI digikukru kui uue põlvkonna mobiilse eID, tagades sellega turvalise isikutuvastuse ja piirideta ligipääsu teenustele kogu Euroopas.

4. Digiriigi arengu strateegiline juhtimine

✓ Tagame IKT-valdkonna tervikliku, tõhusa ja jätkusuutliku juhtimise kõige optimaalsema ressursikasutusega. Selleks:

- korrastame IT-juhtimise valitsemisalades ja konsolideerime tugitegevusi;
- juhime digivaldkonna rohepööret, eelistades keskkonnasäästlikke IKT-lahendusi;
- arendame järjepidevalt digioskusi ja -kompetentsi kogu haridusteel;
- edendame rahvusvahelist andmevahetust ja digilahenduste koosvõimet;
- kindlustame Eesti digiriigi strateegiliste huvide kaitsmise Euroopa Liidu ja globaalsel tasandil, seistes õigusruumi lihtsuse ja väikese halduskoormuse eest. Hoiame ja arendame Eesti digiriigi rahvusvaheliselt head mainet, tehes tihedat koostööd partneritega ning toetades Eesti tehnoloogiate ja kogemuste globaalset eksporti.

Eesmärgi saavutamise mõõdik: rahulolu avalike digiteenustega (allikas: teenuste kataloog, JDM)

Teenuse kasutaja	2019	2024	Siht 2030	Siht 2035
Eraisikud	69%	82%	90%	90%
Ettevõtjad	47%	85%	90%	90%

Tulevikutsenaarium „Nähtamatu kolimine“

Aasta 2035. Arendaja Epp teatab oma Euroopa eID-ga seotud assistendile: „Kolime perega Saaremaale.“ See üks lause käivitab nähtamatu tegumipõhise teenuseahela, mis tugineb töökindlatele platvormidele ja strateegilisele juhtimisele. Epu ja tema pere andmed liiguvad turvaliselt X-teel KOV-ide ja registrite vahel; info koolikohtade kohta saabub tema riiklikku postkasti. Kuna Epp töötab välisriigi kliendile, kindlustab rahvusvaheline andmevahetus automaatselt tema sotsiaalkindlustuse ja maksude korrektse arvestuse. Lõpuks, märgib süsteem koolipakkumise juures ära, et tema lapsele on uues koolis broneeritud koht edasijõudnute drooni- ja robotikaringis, tagades tema huvialaõppe teekonna jätkumise.

Alaeesmärk 2. IT-vaatlikum, turvaline ja kaitstud küberruum

Tagame turvalise ja usaldusväärse küberruumi, mis on meie digiühiskonna, majanduse ja riikluse toimimise vundament. Kaitseme kogu ühiskonda ja digiriiki tingimustes, kus suure mõjuga küberintsidendid on aastaga kahekordistunud. See on tipnenud sadu tuhandeid eestlasi puudutanud massiivsete andmeleketega ning geopoliitiliste vastaste üha agressiivsema ja varjatuma survega meie elutähtsa taristu vastu, sest nii teadaolevad kui ka uued vaenulikud ohustajad arenevad ka ise pidevalt edasi, otsides väsimatult uusi viise pääseda ligi Eesti ühiskonda mõjutavatele digitaalsetele teenustele ja võrkudele.¹ See avaldab mõju ühiskonna usaldusele digiteenuste suhtes.

Meie küberruumi kaitse on adaptiivne ja hõlmab kogu ühiskonda, sõltumata geopoliitilisest survest või tehnoloogia kiirest arengust.

Meie eesmärk on ennetav ja tulevikukindel küberkaitse, mis hoiab digiriigi toimivana ja tagab, et 96% elanikkonnast kasutab meie teenuseid täie usaldusega. Selle eesmärgi saavutamiseks seame järgmised võtmesuunad:

1. Juhime riikliku küberturvalisuse arengut sidusalt ja selgelt.

✓ Tagame Eesti küberjulgeoleku sihipärase ja **koordineeritud keskse juhtimise** kaudu. Selleks:

- seame küberturbealased kohustused proportsionaalselt ja eesmärgipäraselt, arvestades küberohtu mõju ühiskonnale;
- lähtume Eesti seadusandluses riskipõhisusest ja kasutame ressursse sihipäraselt;
- tõhustame valdkonna ekspertide vahelist koostööd ja küberturvalisuse arengu seiret.

2. Suurendame kogu ühiskonna kerksust teaduspõhiselt ja tulevikukindlalt.

✓ Võimeistame kogu ühiskonda, et küberohte ennetada ja neile reageerida. Selleks:

- kindlustame elutähtsate teenuste ja taristu toimepidevuse igas olukorras, arvestades riikliku julgeoleku vajadusi;
- suurendame ohuteadmust ja kerksusvõimet, parandades ohtude nähtavust ja seiret;
- vähendame Eesti ettevõtete vastu suunatud küberrünnakute õnnestumist ennetavate ja kesksete kaitsemeetmete rakendamisega.

3. Kujundame ennetavalt turvalise küberkeskkonna.

✓ Kujundame turvalise küberkeskkonna rahvusvahelise koostöö ja tugeva järelkasvu kaudu. Selleks:

- osaleme aktiivselt globaalse küberjulgeoleku kujundamises poliitika, praktika ja regulatsioonide kaudu (sh EL-i, ÜRO ja globaalse arengukoostöö kaudu);
- kasvatame teadlikult küberkogukonda ja vajalike oskustega spetsialistide arvu;
- toetame kübervaldkonna karjäärivalikuid ning arendame digi- ja küberoskusi kogu haridusteel;
- teeme koostööd tehnoloogiainnovaatorite ning erasektori ettevõtetega uusimate lahenduste ja parimate praktikate rakendamiseks.

Eesmärgi saavutamise mõõdik: usaldus digiteenuste turvalisuse vastu (allikas: Statistikaamet)

Näitaja	2019	2024	Siht 2030	Siht 2035
Protsent elanikkonnast, kes peab digiriigi teenuseid turvalisteks ja usaldusväärseteks ning kasutab neid.	96,2%	91,8%	> 96%	> 96%

¹ [Kaitsepolitsei aastaraamat 2024–2025](#)

Stsenaarium „Operatsioon „Jäämurdja““

Aastal 2027 tabab Põhjala ja Baltikumi elutähtsat taristut (energia, finants, tervis) globaalne küberrünnak „Jäämurdja“, mille siht on rikkuda füüsiliste andmekeskuste turvalisus. Tänu Euroopa Liidu kiirhoiatussüsteemile ja Põhjala-Baltikumi CERT-ide koostööle saab Eesti RIA hoiatuse enne rünnaku kohale jõudmist ning aktiveerib kaitseprotokollid. Kui rünnak tabab näiteks Tervisekassat, lülitatakse elutähtsad registrid kohe ümber pilvepõhisele lahendusele. Inimese jaoks võib terviseandmete rakendus hetkeks tõrkuda, kuid tema eID ja riigi tuumteenused jäävad toimima. Rünnaku teine laine – tehisintellekti loodud desinformatsioon – ebaõnnestub. Tänu digioskuste aastatepikkusele arendamisele ja küberõppustele on ühiskond teadlikum ja ettevaatlikum: paanikat ei teki, inimesed kontrollivad fakte ametlikest kanalitest. Samal ajal neutraliseerivad Eesti ja rahvusvahelised partnerid koos erasektoriga pahatahtlikku ründekoodi. Pretsedenditu rünnak tõrjutakse minimaalsete kahjudega tänu rahvusvahelisele koostööle ja hoiatusele, strateegilisele juhtimisele ja teadlikumale ühiskonnale.

Alaeesmärk 3. Hüperühendustega Eesti

Toome ülikiire, usaldusväärse ja taskukohase sideühenduse kõigisse Eestimaa nurkadesse. Hüperühendatud Eesti on digiriigi ja -majanduse vereringe, mis on vajalik meie konkurentsivõime tugevdamiseks, uute ärimudelite loomiseks ning võrdsete võimaluste tagamiseks. Selle eesmärgi saavutamiseks seame järgmised võtmesuunad:

1. Ajakohase ja ettevaatava regulatiivse keskkonna loomine

✓Arendame välja innovatsiooni ja investeringuid soodustava reeglistiku, mis arvestab turu stabiilset arengut. Selleks:

- tagame side toimepidevuse, luues **sõltumatud välisühendused** ja uuendades riiklikku operatiivsidet;
- osaleme aktiivselt Euroopa Liidu satelliitside arendamises;
- arendame ühenduste säilenõtkust koostöös samameelsete riikidega.

2. Ülikiirete sidevõrkude arendamise hoogustamine

✓Kiirendame väga suure läbilaskevõimega juurdepääsu võrkude ja 5G/6G-mobiilsidevõrkude väljaehitamist, et tagada kiire ja usaldusväärse ühenduse kättesaadavus kogu Eestis. Selleks:

- toetame strateegiliselt ühenduste rajamist turutõrkepiirkondadesse maal ja transpordikoridorides;
- loome eeldused uute tehnoloogiate rakendamiseks suure ühiskondliku mõjuga valdkondades, nagu julgeolek, liikuvus ja energiamajandus.

3. Sidetaristu toimepidevuse ja turvalisuse kindlustamine

✓Kindlustame Eesti sidevõrkude toimepidevuse ja usaldusväärsuse igas, ka erakorralises olukorras. Selleks:

- toetame uute rahvusvaheliste välisühenduste loomist, et soodustada toimepidevust ja vältida sõltuvuspunkte;
- uuendame riiklikku operatiivraadiosidet ja osaleme aktiivselt rahvusvahelises sidejulgeoleku koostöös (sh EL-i satelliitside vallas);
- kaitseme rahvusvahelisel tasandil sideühenduste toimepidevust koostöös samameelsete riikidega.

Eesmärgi saavutamise mõõdik: väga suure läbilaskevõimega (kuni 1 Gbit/s) võrgu kättesaadavus kodumajapidamistele üleriigiliselt (allikas: TTJA)

Näitaja	2019	2024	Siht 2030	Siht 2035
Kättesaadavus	58%	81%	100%	100% ¹

¹ Tegemist on aadressipõhise arvestusega.

Tulevikustsenaarium „Katkematu sideühendus“

Aasta 2035. Eesti sidevõrk on kujundatud nii, et isegi kriitilistes olukordades säilib ühendus. Kui torm kahjustab maaapealseid sideliine, ei katkesta see sideteenuseid – autonoomne meditsiinidroon ja haigla tarkvõrk jätkavad tööd tänu 5G-võrgule, mis suudab dünaamiliselt suunata liiklust ja hoida kriitilised teenused toimimas. Nutikas mitmekihiline taristu tagab, et side toimepidevus ei sõltu enam üksikutest mastidest või kaablist, vaid hajutatud ja intelligentsetest lahendustest. Hüperühendatud Eesti tähendab, et elutähtsa sidevõrgu tagamiseks on kasutusel tehnoloogiad ja viisid, mis hoiavad riigi toimimas ka kõige keerulisemates oludes.

Teiste valdkondade kaasatus ja ootused

Digiühiskonna 2035. aasta visiooni ja arengukava elluviimine õnnestub vaid siis, kui kõigis poliitikavaldkondades tehakse koostööd. See arengukava esitab teistele valdkondadele selge tellimuse ja ootused vajalike sammude astumiseks.

Tehisintellekti ja andmete laialdane rakendamine	IKT rohepöörde elluviimine	Avalike teenuste kvaliteedi ühtlustamine	Erasektorile tuginemine ja koostöö
Koostada strateegilised tegevuskavad uute tehnoloogiate (eriti tehisaru ja andmelahenduste) kiireks ja laialtlevikuks skaleerimiseks.	Mõõta asutuse IKT-ökojalajälge ja viia ellu vähendamise kava. Vähendada ja konsolideerida dubleerivaid e-teenuseid. Rakendada energiatõhusaid tehnoloogiaid ning keskkonnasäästlikku riist- ja tarkvara.	Rakendada teenuste ühtset riiklikku standardit. Järgida infoturbestandardit teenuse kogu elutsükli vältel. Juhtida riske teadlikult ja rakendada vajalikke maandamismeetmeid. Hallata andmete elukaart süsteemselt, vältides dubleerimist ja ühendades andmekogusid.	Delegeerida avalikke teenuseid erasektorile kõikjal, kus see on võimalik ja strateegiliselt mõistlik.

Koostöö teiste valdkondadega

Koostöö Haridus- ja Teadusministeeriumiga (HTM)

- **Tulevikuoskused hariduses:** lõimime tehisintellekti, küberhügieeni ja turvalisuse teemad sujuvalt kõigisse haridusastmetesse (alus-, põhi- ja keskkool).
- **Tipptasemel järelkasv:** kindlustame IKT- ja kübertalentide uue põlvkonna, populariseerides doktoriõpet ja karjäärivalikuid. Pöörame erilist tähelepanu naiste ja tüdrukute kaasamisele tehnoloogiasektoris.
- **Suverääne arvutusvõimsus:** loome teadusele ja avalikule sektorile sõltumatu ja tulevikukindla kõrgjõudlusega riikliku arvutusvõimsuse.
- **Juhtide ja spetsialistide ümberõpe:** käivitame laialtleviku digioskuste täiendusõppe, et võimestada juhte ja spetsialiste digimuutusi vedama.
- **Maailmatasemel digipädevus:** hoiame elanikkonna digioskused maailma tipus, keskendudes turvalisele ja teadlikule kasutusele (siht 2035. aastaks: 100% täiskasvanutest on internetikasutajad).
- **Eesti keel digiruumis:** investeerime keeletehnoloogia aluslahendustesse, et tagada eestikeelsed ja mugavad teenused kõigil võtmeplatvormidel.

Koostöö Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga (HTM & MKM)

- **Talendid:** tagame tippspetsialistidele **lihtsustatud, kuid turvalise** ligipääsu Eestile ja toetame nende kiiret kohanemist.
- **Teadusrahastus:** tagame digiühiskonna arenguks vajaliku teadus- ja arendustegevuse **püsiva ja kasvava rahastuse**.
- **Tulevikuvalmidus:** rajame kriitiliste tehnoloogiate (tehisaru, kvant- ja pilvetechnoloogiad) riiklikud kompetentsikeskused, et olla valmis järgmisteks väljakutseteks.

Koostöö Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga (MKM)

- **Paindlik seadusloome:** kujundame reageerimisvõimelise seadusloome, mis soodustab innovatsiooni, kaitstes samal ajal inimeste põhiõigusi ja eetilist andmekasutust.
- **Kõrgjõudlusega arvutusvõimsus:** kaasame Eestisse investeringuid arvutusvõimsuse rajamiseks selge riikliku väärtuspakkumisega (energia, asukohad, toetused).
- **Valitsemise avatus:** väldime riigi võõrandumist, parandades märkimisväärselt infoteenuste kvaliteeti ja kaasates inimesi aktiivselt otsustusprotsessidesse.
- **Eesti maine ja eksport:** turundame Eestit kui tarka ja inspireerivat digiühiskonda ning avame äridiplomaatia kaudu uksi meie IT-ettevõtete ekspordile ja talentide kaasamisele.
- **Kahesuunaline ettevõtluspoliitika:** rakendame kaksikstrateegiat: toetame traditsioonilise tööstuse digipööret (oskused, investeringud) ning arendame kasvukeskkonda uute globaalsete tehnoloogiaettevõtete sünniks.
- **Reaalaja majandus:** arendame reaalamajanduse lahendusi, et muuta Eesti maailma lihtsaimaks ettevõtlusega tegelemise kohaks.

Digiühiskonna arengukava juhtimise ja rakendamise korraldus

Vastutus ja elluviimine

Arengukava elluviimise eest vastutab Justiits- ja Digiministeerium (JDM), mida juhib justiits- ja digiminister.

Arengukava viiakse ellu digiühiskonna programmi kaudu. See programm määratleb konkreetsed aastased eesmärgid, tegevused, vastutajad, eelarved ja mõõdikud, järgides riigieelarve seadust.

Aruandlus ja ülevaatamine

Aruandlus toimub iga-aastase tulemusaruande kaudu. Arengukava aja- ja asjakohasus vaadatakse põhjalikult üle arengukava juhtkomisjonis ning vajadusel esitatakse Vabariigi Valitsusele arengukava muutmise ettepanek. Valdkonna arengukava elluviimist hinnatakse vähemalt üks kord hiljemalt kolm aastat enne kestuse lõppu.

Juhtimise eesmärk

Juhtimise peaeesmärk on tagada eri valdkondade ja asutuste eesmärkide sünergia. See nõuab kooskõlastatud tegevust ja ühtset infovälja, mida toetab tabelis 1 esitatud juhtimisstruktuur.

Arengukava täiendavad valdkonnaspetsiifilised dokumendid (nt valged raamatud), mille tegevused peavad kajastuma valdkondlikes programmides ja toetama strateegilisi sihte.

Tabel 1. Digiühiskonna arengukava juhtimisraamistik

Juhtorgan / roll	Ülesanded	Sagedus	Liikmed
Digiühiskonna arengukava juhtühm (juhtkomisjon)	Arengukava ja muudatuste heakskiitmine (valitsusele esitamiseks); elluviimise jälgimine ja strateegiline suunamine; programmi fookuste ja muudatuste heakskiitmine; hindamise algatamine.	Vähemalt kaks korda aastas	Juht: digiarengu eest vastutav minister. Liikmed: JDM, MKM, Riigikantselei, RIA, RIT, RIKS, TTJA, HTM, KliM, KuM, RaM, Linnade ja Valdade Liit, Asutajate Selts, Statistikaamet, ITL, Töandjate Keskliit, eksperdid.
Valdkondlikud nõukogad ja juhtühmad (nt küberjulgeoleku nõukogu, avalike teenuste nõukogu, andmete juhtühm, AI juhtühm, arhitektuurinõukogu, ühenduvuse nõukoda jt)	Elluviimise jälgimine ja koostöö suunamine teisel tasandil; programmide ettepanekute tegemine; arengukava muudatuse ettepanekute tegemine juhtühmale.	Vähemalt üks kord aastas	Juht: vastavalt nõukogu juhtimisstruktuurile, sh JDM-i asjaomase valdkonna asekanstler või talituse juhataja. Liikmed: avaliku sektori asutused, kohalikud omavalitsused, erasektori esindajad, eksperdid.
Temaatilised juhtühmad ja võrgustikud (nt digiidentiteedi, elusündmusteenuste jt juhtühmad)	Tegevuste sisu täpsem kavandamine ja elluviimine; koordineerimine; ettepanekute tegemine uute tegevuste algatamiseks.	Vajaduse järgi	Olenevad rühmast.

Maksumuse prognoos ja teiste valitsemisalade kohustused

Arengukava maksumuse prognoos (vt tabel 2) hõlmab kulusid (ilma KM-ta) arengukava eesmärkide saavutamiseks Justiits- ja Digiministeeriumi haldusalas. See ei sisalda teiste valitsemisalade kulusid (v.a SF-perioodi 2021–2027 digipöörete toetused). Teised valitsemisalad peavad koostama oma prognoosid iseseisvalt.

Tabel 2. Digiühiskonna arengukava maksumuse prognoos (JDM-i haldusala)

Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	KOKKU
Eelarve prognoos (€ mln)*	68,3	111,3	134,9	150,2	157,9	128,2	126,0	133,0	138,3	139,4	1287,4

Lõplik eelarve (mln)**	(€	55,1	77,6	110,8	150,2	159,7						553,4
------------------------------	----	------	------	-------	-------	-------	--	--	--	--	--	-------

* Maksumuse prognoos, tegemist ei ole juba eraldatud vahenditega. Samuti ei ole praegu teada struktuurivahendite mahtu alates 2028. aastast.

** Lõplik eelarve sisaldab algset eelarvet (v.a 2025. aasta eelarve), aasta jooksul eelarveseaduse muudatusega lisandunud või vähendatud summasid, Vabariigi Valitsuse reservist saadud vahendeid ja ka eelmisest aastast üle kantud jääke. Lisaks on välisvahendite planeeritud eelarve korrigeeritud vastavaks tegelikele kuludele. 2025. aasta eelarve sisaldab aasta alguse 2025. aasta riigieelarve seaduse vaadet.

✓ Kõik valitsemisalad planeerivad koalitsioonileppe (2025–2027) kohaselt eelarve ja tegevused järgmisteks üleriigilisteks sammudeks:

- üleriigiliste kriitiliste teenuste pilves käideldavaks muutmine;
- küberjuhtimiskeskuse funktsionaalsuse üleriigiline konsolideerimine;
- tehisaru laialdane kasutuselevõtt avalikus sektoris;
- suveräänse tehisarutaristu ja -võime loomine;
- andmejälgija kasutusele võtmine;
- ühekordse andmeküsimise printsiibile üleminek (andmekorje dubleerimise vähendamine), lähtudes kasutajate vajadustest;
- andmete ja andmetöötluse kvaliteedi parandamine, lähtudes kasutajate vajadustest;
- tehisaru kasutamisel Euroopa Liidu AI-määruse nõuete järgima hakkamine;
- IT-majade konsolideerimise analüüsis osalemine ja ühtse juhtimismudeli kasutusele võtmine;
- kesksetele arvutitöökohtadele üleminek tegevuskava järgi (v.a Kaitseministeerium, Siseministeerium ja Välisministeerium);
- e-kursuste väljatöötamises osalemine ja nende kasutusele võtmine.